

LOU SALOMÉ

SADECE TOPLUMSAL
BASKIYA BAŞKALDIRDIĞI
İÇİN ÂŞIKLARINI
PERİŞAN EDEN KADIN

SELDA TEREK

DESTEK YAYINLARI: 1470
BİYOGRAFİ: 35

**SELDA TEREK / LOU SALOMÉ - SADECE TOPLUMSAL BASKIYA
BAŞKALDIRDIĞI İÇİN ÂŞIKLARINI PERİŞAN
EDEN KADIN**

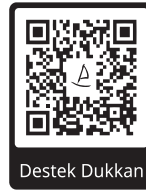
Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal

Destek Yayınları: Haziran 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-271-4

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“DOSTLUĐA
CESARETİN VAR MI?”

LOU SALOMÉ

SADECE
TOPLUMSAL
BASKIYA
BAŞKALDIRDIĞI
İÇİN ÂŞIKLARINI
PERİŞAN
EDEN KADIN

SELDA TEREK

Önsöz

Zaman zaman “Hata mı ediyoruz ne? Bir kişinin biyografisini çalışırken kimlerle sevgili olduğu konusunu fazla mı abartıyor, bunu magazinsel bir konu haline mi getiriyoruz?” diye sorarım kendime.

Onun hakkında araştırma yapmaya başladığınızda ilk karşınıza çıkan Lou Salomé'nin adının Nietzsche, Ree, Andreas, Rilke, Freud gibi isimlerle anılıyor olmasıdır. Tarihin filozof, yazar, şair, psikanalist olarak günümüze taşıdığı, alanında çok ünlü isimlerle... Sahi bu kadar mı önemli tarihte kimleri peşinden sürüklediği, kimleri acı içinde bıraktığı? Düşününce şu sonuca varıyor insan: Evet, öyle olmalı ki bütün bu müstesna zihinlerin kalplerinin çarpmasına yol açan kadının gizemini, onun edebi kişiliğinden bile önce merak eder hale geliyoruz. Hata etmiyoruz yüzümüzü ona âşık olanlara çevirmekle. Biliyoruz ki birlikte zaman geçirmeyi tercih ettiğimiz kişilere benzeriz bir süre sonra, karakterimiz başkalarıyla birlikte şekillenir.

Kaldı ki Salomé'nin çevresindeki değerli beyinlerin ve onların tükenmeyen aşklarının tesadüfle açıklanamayacak bir tarafı var. Bu da epeyce enteresan kılıyor onun kişiliğini. Bu gizemli kadını çalışırken önüne çıkan çatalı soru şuydu: O "hayır" sözcüğünü, erkekler üzerinde bu kadar etkili olacağını bilerek ve isteyerek mi kullandı yoksa kadınlık duygularını epeyce geç keşfetmiş olduğu için mi bu kadar kolay reddedebiliyordu herkesi? "Çift Yönlü Narsisizm" tezini yazmamış olsaydı, kesinlikle ikincisi derdim ama şimdi o kadar da emin değilim. Emin olduğum şey ise şu: Lou Salomé hissetmediklerini hissediyormuş gibi davranmadığı, dürüst olmayı seçtiği, teamüllerin esiri olmadığı, mantıksız bulduğu her türlü toplumsal baskıya başkaldırdığı, asi ama bir o kadar da flört etmeyi, takdir görmeyi seven biri olduğu için perişan etmiş ona âşık olan herkesi. Evet, çelişkili ama gerçek. Zihinsel tatmini bedensel tatminin önüne koyabilen herkes onu daha kolay anlayabilecektir.

Salomé güçlü bir karakterdi. Tarihe her ne kadar "Eril tarihi baştan çıkaran kadın" olarak geçse de o kimseyi baştan çıkarmaya falan uğraşmadı. Onda ki farklı başkaldırıcıyı gören erkekler onu elde etmeyi bir meydan okuma gibi alıp kendi güçlerini test etmeye çalıştılar. Hepsi başarısız oldu. Oysa onunla kalabilmek için yapacakları tek bir şey vardı o erkeklerin... *(Bu kısmın devamını kitabın son sayfasında bulacaksınız.)*

Onun hayatını çalışırken Lou'nun hiçbir zaafının esiri olmadığını gördüm. O benim *Karşı Penceredeki Kadın* kitabımda tanımlamaya çalıştığım kadının/felsefenin ta kendisidir. Ne aşk, ne para, ne de evlat sevgisi onun üzerinde tahakküm kurabilmiş. Ve o hep “ne zaman biteceğini söyleyen kişi” olarak tamamlamış hayatını.

Etkili... Hem de çok...

Saygılarımla...

Selda Terek

Lou Andreas-Salomé

Rus asıllı psikanalist ve yazar.

Doğum tarihi: 12 Şubat 1861, St. Petersburg, Rusya

Ölüm tarihi: 5 Şubat 1937, Göttingen, Almanya

Eşi: Friedrich Carl Andreas (1887-1930)

Çocukları: Maria Apel

*Ebeveynleri: Louise Wilm von Salomé, Gustav
Ludwig von Salomé*

O farklıydı...

“Neden?” diye sorduğunda, aldığı cevaplardan tatmin olmadığı takdirde kendisine dayatılan kuralları reddediyordu. “Hayır” demeyi biliyordu. Hem de sonuna kadar.

19. yüzyılın ikinci yarısında, kadınların hâlâ ikinci sırada yer aldıkları erkek egemen dünyayı, kendisinden önce doğmuş beş erkek kardeşine bakarak sorgulamaya başladı. St. Petersburg’da da dünyada olduğu gibi kadınlar için çizilen şablon ev-eş-çocuklar üçgeninden ibaretti.

Tüm “yapamazsın”ları aşarak dünya tarihinin ilk kadın psikanalisti oldu. Onun yaşadığı dönemlerde kadınlar bu konularda öne çıkmayı hayal bile

edemezlerdi. Bir kadın, kendisine iyi bakacak bir erkekle ve dünyaya getirdiği sağlıklı çocuklara annelik ederek mutlu olabilirdi. Anlayış buydu.

Belki de önünde örnek beş erkek kardeş ve onlara kendine olduğundan çok daha farklı davranan ebeveynleri olmasaydı Louise Salomé, bugün bu kitaplara konu olan kadın olmayabilirdi.

Bir ilişki yaşamayı, bir erkekle hayat kurup çocuklar doğurmayı hiçbir zaman hayallerine koymadı. Aksine, alabildiğine özgür olmalıydı duyguları, bedeni, zihni. Bunun için de birilerine ya da bir şeylere bağlı olmak onu hep korkutmuştı. Dostluk, güven, entelektüel paylaşım, özgürlük ve hayatı dolu dolu yaşamaktı onun mutluluktan anladığı. Bu tanıma bir kural koyulamazdı. İşte bunun için “Kadınlar şöyle yapar”, “Mutluluđun kuralı budur” tarzı yaklaşımları hep sakil buldu, eleştirdi. Çok genç yaşlarında belki ne istediğini bilmiyordu ama ne istemediğini keşfetmişti: O diğer kadınlar gibi özgürlüğünü kısıtlatacak bir yaşam sürmeyecek, kendi iradesi ve duyguları ile yönünü tayin edecekti.

Ancak işte tam da bu sebepten, karşılık beklemeden sunduğu dostluğu, neşesi bir süre sonra kabul görmez oldu. Onun güzelliğinden, bu özgür ve özgün karakterinden, entelektüel birikiminden, zekası ve farklı duruşundan etkilenen tüm erkekler karşısına “evlilik” söylemiyle çıkacaklardı. Ve o “hayır” dedikçe de “aşk”

tırmanacak, bu paradoks yaşamı boyunca Louise Salomé'yi saran bir lanet gibi hüznler üretecekti. Ona âşık olanlar delirmenin, intiharın, acının eşliğinde yaşadılar. O ise hayatın karşısına çıkardığı zorluklara çok daha kolay katlanabilme yollarını prensipleri yüzünden kendine kapatan kadın oldu.

Herkesin içindeki karşı cinsi bulması gerektiğini savundu. Belki de bir oranda dişil enerji çekiyordu onu çünkü o da eril dünyanın yeteneklerine oynuyor, o pastadan pay talep ediyordu. Onun da eril duygular üretmesi şaşırtıcı değildi.

Belki de yeryüzünde en fazla evlilik teklifi alan ve en fazla “Hayır!” diyen kişi o olabilir. O hayır demekten bıkmadı, erkekler de bu cevabı duymaktan...

Çelişkili ama flört etmeyi seven bir yapısı vardı ve kırmızı çizgileri... Entelektüel seviyesi yüksel erkekler, zihin oyunları, zekâ barındıran konular çekiyordu ilgisini. Sanat, bilim, edebiyat, psikoloji, felsefe, teoloji konuşmayı seviyordu. Bu konuda da hemcinslerinden ayrıldığı için genellikle erkeklerle arkadaşlık edebiliyordu. Ah bir de hemen âşık oluvermeselerdi kendisine...

Cinsellik ise sakıldı onun için. Evliliği ve hatta aşkı bitiren şeyin ta kendisiydi. Önemli olan dostluk ve arkadaşlıktı. Aşk gibi kavramlara indirgenmemeliydi.

Narsisizmin belli ölçüde faydasının olabileceğini ortaya koyan kişi de Louise Salomé oldu.

Hayat hikâyesi şöyle...

**“Tanrı’nın var olmamasının
imkânsız olduğu kadar,
benim de böyle bir dogmaya
inanmam imkânsız!”**

– Louise Andreas-Salomé

Louise Salomé

12 Şubat 1861'de Rusya'nın St. Petersburg şehrinde dünyaya geldi Louise Salomé. Ataları Rusya'ya göçmüş Safarad Yahudisi'ydi. Babası Gustav Ludwig von Salomé, St. Petersburg'da görev yapan Alman kökenli bir general, annesi Louise Wilm von Salomé ise Alman-Danimarka kökenli geleneksel düşünmekten kendini alamamış, bir kadının yerinin evi, çocuklarının ve eşinin yanı olduğunu savunan klasik zihniyette bir kadındı. Babasının mizacı son derece otoriter olmasına rağmen kızına çok düşküdü.

Almanca, Fransızca ve Rusçanın konuşulduğu, kültürel açıdan çok yönlü bir ailede büyüdü Salomé. Ancak aristokrat zevkleri ve geleneksel inançları olan anne babası tarafından günün koşullarına uygun bir şekilde yetiştirilmeye uğraşılan Louise, alışlagelmişin dışında bir karaktere sahipti. Asiydi, itaat etmiyor, sorguluyordu.

Küçüklüğünden beri öğrenmeye açtı. “Neden?” diye sorguluyordu her şeyi. Tatminkâr bir cevap alamadığı hiçbir şeyi kabullenmiyor, kendi cevaplarını bulmak için çabalıyordu.

Belki o dönemde annesi kendi hayatında mutlu bir tablo çizebilmiş olsaydı, çocukluğundan itibaren buna, kadının en mutlu olduğu yerin evi, eşinin himayesi olduğuna inanabilirdi Louise. Ancak annesinin gözlerinde, çoğu evli kadında gördüğü o kabullenmişliğin, ev ve çocuk bakmak dışında ciddi bir sorumluluk almamanın boşluğunun ışıksızlığını görerek büyüdü. Louise’e göre üretken olmaktan çok uzaktı bu kadın tipi, sosyetik partilerde sahte gülüşler ve eşlerinin varlıklarıyla var olmaya çalışan süslü püslü insanlar olarak görünüyordardı ona. Kadının bundan farklı vasıfları da olabileceğini akıllarına mı getirmiyordu bu kadınlar, yoksa bu sadece Louise Salomé’ye ait bir yanılgı mıydı?

Beş erkek kardeşten sonra altıncısının da erkek olmasını bekleyen bir anne ve bir kız evladının olmasını

isteyen babanın altıncı ve son çocuğu olarak dünyaya geldi. Kendisine ağabeylerinden çok farklı davranıldığını fark ettiğinde daha okul yaşına bile gelmemişti.

“Sen bir kızsın, onu yapamazsın!” sözlerine gösterdiği tepkilerle büyüdü. O da ağabeyleri gibi bahçede özgürce oynamak, ağaçlara tırmanmak isterken, “Kızlar ağaca çıkmaz!” deniyordu.

“Neden?” diye soruyordu Louise. Mantıklı bir cevap alamıyordu.

“Ben de ağabeyimin giydiği ayakkabılardan giymek istiyorum.”

“Kızlar o ayakkabılardan giymez!”

“Neden?”

“...”

Çocukluğunda pek çok sorusu yanıtsız kalmıştı. Ve yanıtını alamadığı her soru zihninde büyüdü, devleşti. Cevaplarını bulamadığı her soru onu evden uzaklaştırıyor, yeni kişiler tanıma, yeni yerler görme, kısaca öğrenme aşkı yaratıyordu içinde.

“Kadınlar üniversiteye gidemez!”

“Neden?”

“...”

Cevap yoktu.

Yapamazsın dedikleri ve “Neden?” diye sorulduğunda cevabını veremedikleri pek çok şeyi yapmayı

genç yaşında kafasına koydu Louise. Erkek egemen bir dünyanın içine doğmuş olmak onun suçu değildi ki... O halde neden bu haksızlığı yaşamak zorundaydı? Bunu soruyordu kendisine. Erkeklerin bu kadar ön planda olduğu, başarılarından dolayı onlar alkışlanırken kadınların geride, önce evlenmeyi, sonra da evlendikleri kişi tarafından takdir edilmeyi bekleyerek harcadıkları bir hayatı çok tuhaf buluyordu. Bunu bir türlü kabullenemiyor, kendini o şekilde, evde çocuklarına bakarken, hayata dair tüm arzularına, meraklarına gem vurmuş, eşinin gölgesinde düşleyemiyordu. Aslında bu düzen kimsenin suçu değildi belki de. Yaşanan savaş dolu yılların getirdiği, kendiliğinden oluşmuş bir standart da olabilirdi. Kim bilir... Erkekler, belki de istemeden kurmuşlardı bu tahakkümü kadınlar üzerinde. Kadınların kabahati, olsa olsa erkek hegemonyasını kabul edip kendilerine sağlanan konfor alanından çıkmamaktı. İşte bu, kadınları edebiyat, bilim ve sanatta yok sayan erkeğinkinden bile büyük bir hataydı. Suç “Neden?” diye sorduklarında alamadıkları yanıtı takılmadan teamüllere teslim olarak yaşamayı kabullenen herkesindi.

Bu konudaki ezberi bozacak karakterde biriydi Louise Salomé. Meraklıydı, sorgulayıyordu, okuyandı. İnanılmaz bir öğrenme azmi vardı içinde. Duyduklarıyla, öğrendikleriyle yetinmiyor, daha fazlasını bilmek istiyordu. Cevaplarını bulamadıkça kitaplara daha da çok sarıldı. Felsefeye, doğabilimlerine, Tanrı'ya ilgi

duydu. Çocukluğundan beri kendi Tanrı'sına –zihninde yarattığı tanrı imajına– dualar ediyordu. Özellikle yaşlı babasını ondan almaması için... Ancak maalesef duaları kabul olmadı ve Salomé 16 yaşındayken yitirdi çok sevdiği babasını. Güvendiği, inandığı o Tanrı dualarını kabul etmemişti. İsyan eder oldu.

Bir kilise ayininde papaz, “Tanrı her yerdedir ve bizi görür, korur” dediğinde ise Louise babasını tüm dualarına rağmen elinden alan Tanrı'ya öfkeliydi artık. Kendini tutamadı, herkesin duyabileceği bir sesle, “O zaman cehennemde de Tanrı var, öyle mi?” diye sordu papaza.